

УДК 658.14/.17

Потриваєва Н.В., д.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Похилюк М.В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ

У даній статті розглянуто порядок формування фінансових результатів діяльності підприємств на території України. Проаналізовано економічне значення прибутку та особливості його впливу на діяльність підприємств. Розкрито етапи дослідження показників прибутку. Визначено сутність, роль та особливості процесу формування фінансових результатів як елементу загальної системи управління підприємством та його основні цілі.

Ключові слова: прибуток, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність, надзвичайна подія.

Potrivajeva N.V., Pokhyliuk M.V.

FORMATION OF FINANCIAL COMPANIES

We consider the order of formation financial performance of companies in Ukraine. Analyzed economic importance of profit and especially its impact on enterprise performance. Stages of study revealed rates of profit. Defines the essence of the role and characteristics of the formation financial results, as part of the overall business management system and its main purpose. Defined indicators of efficiency enterprise. Comparison methods for determining the applicable income and expense in the calculation of the financial results of enterprises. Emphasized importance of analyzing the financial results in order to make effective management decisions. The features of approaches analyzing the financial results business entities, the study data base analysis of the financial performance companies in the sector and improve the analysis of financial results.

Key words: profit, operating activities, investing activities, financing activities, emergency.

Потриваєва Н.В., Похилюк М.В.

ФОРМИРОВАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ

Рассмотрен порядок формирования финансовых результатов деятельности предприятий на территории Украины. Проанализировано экономическое значение прибыли и особенности ее влияния на деятельность предприятий. Раскрыты этапы исследования показателей прибыли. Определена сущность, роль и особенности процесса формирования финансовых результатов, как элемента общей системы управления предприятием и его основные цели.

Ключевые слова: прибыль, операционная деятельность, инвестиционная деятельность, финансовая деятельность, чрезвычайное происшествие.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сьогодні проблеми формування фінансових результатів набувають актуальності і це обумовлює необхідність поглибленого вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду, пошуку напрямків удосконалення обліку та посилення контролю за повнотою отримання доходів, економією витрат та формуванням прибутку (збитку). Вона торкається таких життєво важливих для будь-якого підприємства аспектів, як вільна орієнтація у фінансовому житті суб'єкта господарської діяльності, що дає можливість планувати подальший розвиток, визначати поточне положення справ, ідентифікувати причини виникнення тієї чи іншої ситуації.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблема формування фінансових результатів підприємств посідає провідне місце серед сучасних досліджень вчених-економістів. Вагомий внесок у дослідження питань формування фінансових результатів зробили такі відомі вітчизняні науковці і практики, як П.П. Борщевський, Ф.Ф. Бутинець, М.І. Ковальчук, Г.Г. Кірейцев, Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, Л.В. Нападівська, В.К. Савчук, М.Г. Чумаченко, В.В. Сопко та ін.

Цілі статті. Основним завданням статті є формування фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є збиток або прибуток. Прибуток утворюється в результаті продажу (реалізації) готової продукції (товарів, послуг). Крім того, підприємство може продавати (реалізовувати) інші матеріальні цінності і послуги допоміжних виробництв та господарств, а також мати доходи і збитки, що збільшують або зменшують розмір прибутку від інвестиційної діяльності.

Зважаючи на економічну кризу, проблема формування фінансових результатів у обліково-аналітичній системі підприємств набуває все більшого значення, оскільки впливає на прибуток, який отримують суб'єкти господарювання. Прибуток є однією з найскладніших категорій, якими оперує ринкова економіка, і вважається головною рушійною силою її розвитку. Він створює фінансову базу для самофінансування, розширення виробництва, рішення проблем соціальних та матеріальних благ трудових колективів.

Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

Показники прибутку є важливі для оцінки виробничої та фінансової діяльності підприємства, вся діяльність підприємства спрямована на його утворення. Він є джерелом сплати податків.

Отже, прибуток – це найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, і зрештою свідчить про якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості.

Під час аналізу показників прибутку виділяють наступні етапи дослідження. На першому етапі дають оцінку виконання плану з прибутку в цілому по підприємству та в розрізі окремих видів діяльності. Зокрема виділяють прибутковість окремих структурних підрозділів, інвестиційних проектів, договорів. В умовах аграрного виробництва – прибутковість окремих культур чи продукції. На другому етапі проводять порівняльний аналіз прибутку цього підприємства з середньогалузевими значеннями та показниками прибутковості підприємств конкурентів. На третьому етапі виконують факторний аналіз прибутку за видами діяльності (важливе значення має факторний аналіз різних видів фінансового результату за допомогою адитивних моделей), дають оцінку внутрішніх і зовнішніх резервів. На четвертому етапі проводять аналіз розподілу і використання чистого прибутку.

Одночасно прибуток впливає на зміцнення фінансового стану підприємства інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства складає різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво й реалізацію продукції.

Аналізуючи показники фінансових результатів, оцінюють якість прибутку. Якість прибутку – поняття комплексне і деякою мірою абстрактне. Методика оцінки в кількісному плані не є чітко вираженою і включає ряд критеріїв, які можуть бути визначені експертним шляхом, тобто в суб'єктивному порядку. При аналізі беруться до уваги такі критерії:

- стабільна позитивна динаміка прибутку фірми;
- стабільність співвідношення структури фінансового результату до оподаткування;
- частка прибутку від основної операційної діяльності у заробленому прибутку;
- наявність або відсутність негативних факторів формування валового прибутку;
- динаміка показників котирування цінних паперів цього підприємства на фондово-му ринку;
- ділова репутація керівництва фірми та прогнози щодо кадрових змін у її керівному складі.

Такий аналіз якості прибутку (висока, низька) здійснюється на підприємствах і враховується в умовах розвинутого ринку для оцінки надійності суб'єкта як один із напрямків запобігання ризику.

Існує декілька сотень різноманітних фінансово-економічних коефіцієнтів, які можна визначити за даними фінансової звітності. Значне поширення та різноманітність відносних показників (коефіцієнтів) зумовлюється наступними їх перевагами:

- стандартністю подання вихідної інформації (форми фінансової звітності), що дозволяє проводити їх розрахунок в умовах будь-якого підприємства;
- можливістю мінімізувати вплив інфляційного чинника;
- можливістю порівняння показників у часі та просторі;
- простотою проведення розрахунків із застосуванням різноманітних комп'ютерних програм.

Тлумачення сутності фінансових результатів вітчизняними вченими є близькими до визначення, наведеного у П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати». Так, наприклад, Ф.Ф. Бутинець трактує поняття «фінансові результати» як прибуток або збиток, який отриманий господарюючим суб'єктом внаслідок своєї діяльності [3].

Під видом діяльності, розуміють сукупність подібних за економічним змістом господарських операцій. Розрізняють наступні види діяльності:

- операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Основна діяльність визначається згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» як операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;
- інвестиційна діяльність – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів;
- фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства;
- надзвичайна подія – це подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді [8].

Визначення фінансового результату полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. З цією метою в бухгалтерському обліку передбачається послідовне зіставлення доходів та витрат.

В бухгалтерському обліку чистий прибуток (збиток) формується поступово протягом фінансово-господарського року від усіх видів звичайної та надзвичайної діяльності.

Розглядаючи фінансові результати як об'єкт аналізу, потрібно звернути увагу на те, що вони є узагальнюючим кінцевим результатом роботи. Щоб отримати його, підприємство повинно мати доходи та витрати. Оскільки в сучасному бухгалтерському обліку порівняння саме цих об'єктів дає змогу визначити фінансовий результат, то доцільно його розглядати як систему взаємопов'язаних об'єктів:

- чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, послуг);
- валовий прибуток;
- фінансові результати від операційної діяльності;
- фінансові результати від звичайної діяльності;
- фінансові результати від надзвичайної діяльності;
- чистий прибуток (збиток).

Розмір та характер прибутків і збитків за кожний період діяльності підприємства є найважливішими підсумковими показниками їх роботи.

Узагальнення інформації про фінансові результати підприємства від звичайної діяльності та надзвичайних подій ведеться на рахунку 79 «Фінансові результати».

У формуванні фінансових результатів під час поточного управління виділяють такі обов'язкові етапи, як:

- визначення необхідного розміру з урахуванням цілей підприємства;
- аналіз поточного стану та виявлення найістотніших зовнішніх і внутрішніх факторів, що вплинули на їх зміни;
- розрахунок планових або прогнозних величин фінансових результатів, що найповніше відповідає цільовим настановам;
- розроблення конкретних заходів задля досягнення запланованих значень;
- моніторинг усіх вищеперерахованих етапів та внесення корективів у ході реалізації намічених заходів [4].

Якщо підприємство в цілому націлено на високі темпи розвитку, ріст обсягу продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їх росту. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або просто беззбитковою діяльністю, то

управління фінансовими результатами повинне бути сконцентровано на забезпеченні такої їх суми, що забезпечує поточну платоспроможність [7].

Висновки. Отже, система обліку фінансових результатів є необхідною та важливою частиною функціонування підприємств. Формування фінансових результатів визначається широким колом факторів, які віддзеркалюють усі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств. При цьому недоцільно і неможливо поділяти ці фактори на основні та другорядні. Кожен з них може як забезпечити високий рівень прибутку, так і спричинити істотні збитки. Дослідження питань щодо формування та обліку фінансових результатів діяльності є досить актуальними і багато в чому їх вирішення вплине на зміцнення економічного стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика [навч. посіб.] / Олена Яківна Базилінська. – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 398с.
2. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Франц Францович Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 680с.
4. Власова Н. О. Ефективність формування фінансових результатів роздрібної торгівлі: [монографія] / Н. Власова, І. Мелушова. – Харків: Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2008. – 259 с.
5. Литвин Б. М. Економіко - аналітична діяльність в організації / Б. М. Литвин. – К. : Хай – Тек Прес, 2008. – 352 с.
6. Опарін В. М. Фінанси: [навч. посіб.] / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. Савчук В. П. Управление финансами предприятия / Савчук В. П. – М. : БИНОМ, 2003. – 480 с.
8. Тігова Т.М. Управление фінансовими результатами підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://stud24.ru/accounting/upravlnnya-fnansovimi-rezultatami-pdprimstva/150467-440467-page2.html>